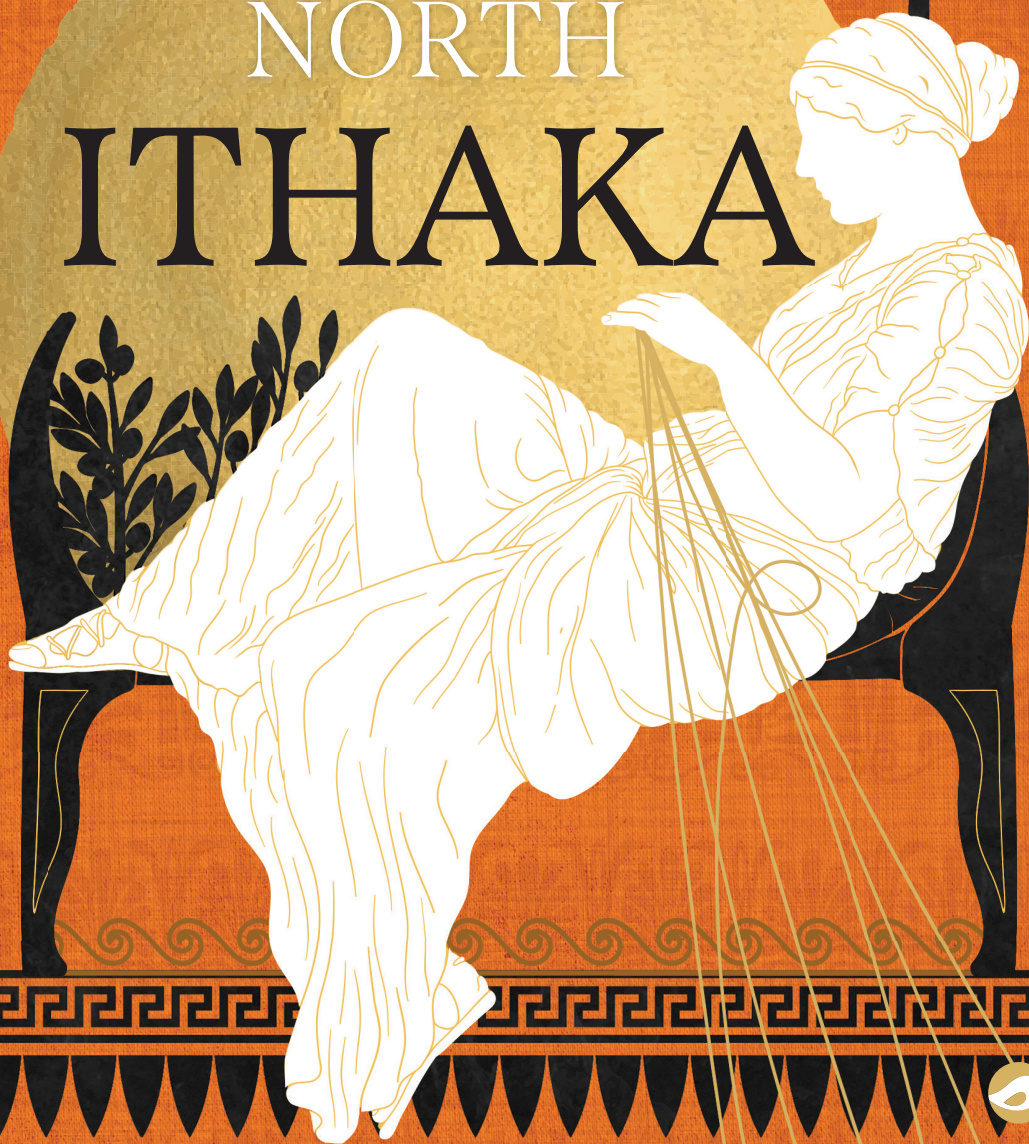

'In dit fascinerende verhaal geeft
Claire North een krachtige, frisse en
onverschrokken stem aan een oude mythe
[...] Adembenemend.' – Jennifer Saint

CLAIRE
NORTH
ITHAKA

Dit is het verhaal van Penelope van Ithaka, de beroemde echtgenote van Odysseus, zoals het nog nooit eerder is verteld.

Voor de kusten van Ithaka bepalen de grillen van de goden de oorlogen van de mensen. Maar op het eiland zelf zijn het de keuzes van de verlaten vrouwen – en hun godinnen – die de loop van de geschiedenis zullen veranderen.

‘Een gepassioneerd pleidooi voor de verloren, rechteloze koninginnen van het oude Griekenland [...] een liefdesbrief aan de tot zwijgen gedwongen vrouwen uit de geschiedenis, die hun pijn niet mochten tonen en hun vaardigheden en kracht achter gespeelde incompetentie en onwetendheid moesten verbergen.’

– *Booklist*

‘Verteld door de meeslepende stem van de godin Hera brengt *Ithaka* een wereld tot leven waarin vrouwen, verlaten door hun mannen, hun eigen lot moeten weven.’

– *The Times*

‘Een spetterend verhaal vol geheimen en intriges.’

– *Kirkus Reviews*

‘Norths schrijftalent spat van de pagina’s.’

– *Sunday Times*

Claire North is een pseudoniem van Catherine Webb, die in verschillende genres meerdere romans schreef voordat ze doorbrak met *The First Fifteen Lives of Harry August*. Ze won de World Fantasy Award en de John W. Campbell Memorial Award, en stond op de shortlist voor de Sunday Times Young Writer of the Year Award, de Arthur C. Clarke Award en de Philip K. Dick Award. Ze woont in Londen.

CLAIRE NORTH

Ithaka

Vertaald uit het Engels door Saskia Peterzon-Kotte

uitgeverij
ORLANDO

© 2022 Claire North

Oorspronkelijk titel *Ithaca*

Oorspronkelijke uitgever Orbit, een onderdeel van Little, Brown Book Group / Hachette, Londen

© 2024 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam, en Saskia Peterzon-Kotte

Omslagontwerp Lisa Marie Pompilio, aangepast door Joyce Zethof

Omslagillustraties © Shutterstock

© Foto auteur Gareth Webb

Zetwerk Pre Press Media Groep

ISBN 978 90 833757 2 4

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

HOOFDSTUK I

Teodora is niet de eerste die de zeerovers ziet, maar wel de eerste die wegrent.

Ze komen uit het noorden, in het licht van de vollemaan. Ze hebben geen lantaarns aangestoken op het dek, maar glijden over de zee als tranen over een spiegel. Er zijn drie schepen, elk met zo'n dertig man aan boord, en er liggen rollen touw bij de voorsteven om slaven mee vast te binden; de riemen raken nauwelijks de zee terwijl de wind hen aan wal brengt. Ze slaken geen strijdkreten, slaan niet op trommels en blazen ook niet op trompetten van koper of been. Hun zeilen zijn eenvoudig en opgelapt, en als ik macht over de sterren had, zou ik die hebben gedwongen iets feller te schijnen, want de hemel wordt misschien verduisterd door de donkere schepen die de horizon versperren. Maar de sterren zijn niet mijn domein en ik besteed gewoonlijk ook niet veel aandacht aan de bezigheden van onbeduidende mensen in hun slaperige dorpjes aan zee, behalve wanneer er een grotere kwestie gaande is die zou kunnen worden bijgesteld door een slinkse hand, of als mijn man te ver van huis is afgedwaald.

Dus er komt geen hemelse interventie aan te pas wanneer Teodora, die haar lippen in de richting van haar mogelijke minnaar houdt, denkt dat ze iets vreemds op zee in het oog krijgt. De paar vissersvrouwen die 's nachts uit varen gaan zijn haar allemaal bekend en hun voorstevens lijken in niets op de vormen die ze vanuit haar ooghoek opvangt. Dan pakt Dares – een jonge dwaas, in elk geval dwazer dan zichzelf – haar bij de kin en trekt haar dieper in zijn omhelzing, terwijl zijn hand ietwat impertinent naar haar borst grijpt, en heeft ze andere dingen aan haar hoofd.

Boven het dorp flakkert een toorts boven de kliffen. Hij wordt slechts kort omhooggehouden, een gids in de nacht om de zeerovers

te laten zien waar ze naartoe moeten. Nu zit het werk erop en de gedaante die hem omhoog heeft gehouden trekt zich terug langs het harde stenen pad richting het sluimerende binnenland van het eiland, zonder enige neiging om te blijven staan kijken naar het resultaat van zijn werk. Het zou niet onlogisch zijn als die kerel zich onbespied waant, behalve dan door zijn bondgenoten, want het is laat en de warme dag is afgezwakt tot een koele, sluimerende duisternis, prima geschikt voor een snurkende, droomloze slaap. Hij moest eens weten.

In een grot boven de kust tuurt een koningin, gehuld in lompen en vuiligheid, door de nacht terwijl het bloed nog aan haar handen kleeft, en ze ziet de zeerovers naderen maar denkt niet dat ze voor haar komen. Dus slaat ze geen alarm in het dorp beneden, maar huilt om haar geliefde, die dood is.

In het oosten woelt een koning rusteloos in de armen van Kalyso, die hem sust en zegt: ‘Het is maar een droom, lieveling. Alles voorbij deze kust is slechts een droom.’

In het zuiden ligt een andere vloot, overvallen door windstilte, met roeiers die slapen onder de geduldige lucht, terwijl een prinses het met zweet bedekte voorhoofd van haar broer liefkoost.

En op het strand begint Teodora te vermoeden dat Dares misschien niet geheel zuivere bedoelingen heeft en dat ze echt over trouwen moeten praten als het zo doorgaat. Ze duwt hem met beide handen weg, maar hij houdt haar stevig vast. Tijdens het kortstondige geschuifel van hun voeten op het spierwitte zand slaat hij zijn ogen op en eindelijk ziet hij de schepen, ziet dat ze op de kleine baai afsteveneren, en verkondigt met vertraagde scherpzinnigheid: ‘Huh?’

Dares’ moeder bezit een olijfgaard, twee slavinnen en een koe. In de ogen van de wijsgeren van het eiland is dat alles in feite eigendom van Dares’ vader, maar die is nooit teruggekeerd uit Troje, en naarmate de jaren verstreken en Dares van kind tot man uitgroeide, hielden zelfs de meest pedante oudsten ermee op om over dat punt te steggelen. Op een dag, kort na zijn vijftiende verjaardag, ging Dares naar zijn moeder en zei peinzend: ‘Je mag blij zijn dat ik je hier laat blijven,’ en op dat moment vervloog haar hoop, hoewel ze dit monster zelf had geschapen. Hij kan vissen, zij het niet bijster

goed, hij droomt ervan piraat te worden en heeft 's winters nog nooit honger geleden.

Teodora's vader was zestien toen hij met haar moeder trouwde, en zeventien toen hij naar Troje ging, met achterlating van zijn boog – een wapen voor lafaards –, een paar potten en een omslagdoek die zijn moeder had gemaakt. Vorige winter heeft Teodora een lynx gedood die net zoveel honger had als zij; ze stak het mes waarmee ze anders altijd vis ontweide in zijn happende kaak, en ze heeft niet echt gewetenswroeging over het nemen van snelle beslissingen in zaken van leven of dood.

'Zeerovers!' schreeuwt Teodora, eerst tegen Dares, die haar nog niet heeft verlost uit zijn omhelzing, en als hij dat eindelijk wel doet schreeuwt ze ook naar het dorp boven hen en naar de sluimerende nacht, terwijl ze naar de lage lemen hutjes die haar thuis zijn rent alsof ze de echo van haar eigen stem kan vangen. 'Zeerovers! Er komen zeerovers aan!'

Het is algemeen bekend: als een treurende echtgenote over de zee uitkijkt naar het schip van haar man en ineens een met goud geborduurd zeil ontwaart, vertraagt de tijd zijn ratelende triomfwagen tot een kruipend tempo, zodat elke minuut van de terugkeer van het schip een uur lang angstzweet betekent. Maar als er piraten in de richting van je kust komen, lijkt het wel of hun schepen de vleugels van Hermes krijgen en razendsnel over het water springen, en nu al om de harde steenpilaren heen varen waar de krabben zijdelings klauteren met hun zwarte ogen en oranje schild, en nu alweer door de niet-aflatende roeriemen met hun voorsteven vooruit op de zachte strook van zand worden gestuwd. Nu springen er mannen van de dekken van de op het strand geduwde schepen; nu hebben ze bijlen in hun hand en dragen ze harde schilden van geslagen brons en dierenhuiden, hun gezichten beschilderd met pigment en as. Nu rukken ze op vanaf de vloedlijn, niet als soldaten, maar als wolven: ze splitsen zich op en omcirkelen hun prooi, jankend, hun ontblote tanden zilverig in het zachte schijnsel van de maan.

Teodora heeft het dorp eerder bereikt dan zij. Phenera is een plaatsje met kleine vierkante huisjes, gevestigd boven het smalle beekje dat is uitgehold tussen twee kliffen van zwarte steen en klate-

rend naar de baai stroomt. Als het 's winters te hard regent zakken de lemen muren kledderig in, en de daken worden voortdurend gerepareerd. Hier drogen ze vis en peuteren ze aan mosselen, en ze verzorgen de geiten en roddelen over de burens. Hun altaar is voor Poseidon, de beschermer van de boten met de smalle romp die ze de baai in duwen; en als ik iets van die ouwe zak weet, interesseren de karige offerandes van graan en wijn die ze op zijn altaar gieten hem geen barst.

In elk geval is dat de indruk die Phenera wil wekken, maar als je iets beter kijkt, vind je misschien wel wat sieraden onder de ruwhouten vloeren glinsteren, en zie je een groot aantal vingers die vaardig zijn in heel wat meer dan slechts het knopen van netten om vis mee te vangen.

'Zeerovers! Zeerovers!' brult Teodora, en langzaam worden er wat stoffige doeken voor de scheve deuren opzijgeschoven, knipperen er wat ogen in het zwakke licht en klinken de eerste gealarmeerde kreten. Daarna klinken er oudere, iets meer gerespecteerde stemmen zodra ook andere ogen de mannen aanschouwen die razendsnel aan land komen, en er vlug handen worden uitgestoken om de meest kostbare goederen bij elkaar te rapen, waarna de mensen op de vlucht slaan als mieren uit een brandend nest.

Te laat.

Te laat, voor zovelen; te laat.

Hun enige geluk is dat deze mannen met opgetrokken lippen en kletterende schilden er niet opuit zijn om de jongsten en de sterksten te doden. Het is voldoende om ze bang te maken zodat ze zich onderdanig klein maken, om ze af te ranselen en hen met touwen vast te binden, en ze ergens naartoe te brengen om ze te verkopen. De twee slaven die in Dares' huis worden gehouden, kijken met lusteloze blik naar hun nieuwe overweldigers, want zij hebben dit al eens doorgemaakt toen ze voor de eerste keer werden overmeesterd door de schaamteloze mannen van Ithaka. Hun ellendige wanhoop bij het zien van de zwaarden en schilden waarmee ze omringd worden is een beetje een tegenvaller voor hun belagers, die op zijn minst wat verwerpelijke kruiperigheid hadden verwacht, maar de hele sfeer wordt enigszins gered als de hoge heren en dames van Phenera jammeren

en huilen. Ze zijn nu gereduceerd tot het niveau van de mensen over wie ze de baas waren, en hun voormalige slaven mompelen meewarig en zeggen: Doe maar gewoon wat wij doen, zeg maar gewoon wat wij zeggen, jullie leren het wel; jullie leren het wel.

Teodora blijft staan om één waardevol ding te pakken: de boog die ze bewaart om konijnen te doden. Meer niet. Niets van wat ze heeft is zo waardevol als haar leven, dus rent ze weg, ze rent naar de heuvels, ze rent als een wedergeboren Atalanta; ze pakt de tak van het kwijnende boompje met de dunne stam die uit een uitstekende rots groeit en trekt zichzelf omhoog, waarna ze over stenen en onder bladeren door naar het zinderende zwart klimt, terwijl beneden haar huis vlam vat. Ze hoort voetstappen achter zich, het denderen van zwaar gewicht over het overwoekerde pad, ze kijkt over haar schouder, ziet toortslicht en schaduw, struikelt bijna over een verraderlijke boomwortel op haar pad en wordt opgevangen voordat ze kan vallen. Handen grijpen, oude ogen staren, knippen, een vinger tegen de lippen. Teodora wordt snel van het pad getrokken, naar de duisternis, in de schaduw van de bosjes, waar een vrouw neerhurkt met haar als najaarswolken, een huid als zomerzand, een bijl in haar hand en een jachtmes aan haar riem. Met zulke werktuigen zou ze misschien terug kunnen vechten, haar mes in de keel van de man die hen achtervolgt kunnen planten, maar wat zou dat voor zin hebben? Geen enkele, vanavond. Geen enkele zin. Dus in plaats daarvan verstoppen ze zich, in elkaars ogen gehuld, en hun blikken schreeuwen *Stil, stil, stil!* totdat de voetstappen van hun achtervolger eindelijk wegsterven.

De oude vrouw die Teodora in veiligheid heeft gebracht heet Semele en ze bidt tot Artemis, die haar toewijding niet verdient.

In het dorp beneden is Dares minder gevoelig. Hij is opgegroeid met verhalen over de strijders van Odysseus, en net als alle jongens heeft ook hij iets over de speer en het zwaard geleerd. Terwijl de strodaken beginnen te branden, haalt hij zijn zwaard onder het bed in zijn moeders huis vandaan, zet vier stappen vanaf zijn rokende deur, grijpt het gevest stevig vast, ziet een in vlammen en bloed gehulde Illyriër aankomen, neemt een gevechtshouding aan en weet warempel de eerste klap die voor hem is bedoeld te ontwijken. Dat verbaast iedereen, inclusief Dares, en bij de volgende uithaal draait

hij zijn lichaam om en weet zijn zwaard zo hard op het uiteinde van de korte, stotende speer te rammen dat het hout kraakt en versplintert. Maar zijn verrukking over die ontwikkeling duurt niet lang, want zijn belager trekt een kort zwaard uit zijn riem, draait zich om in de richting van Dares' volgende aanval, breekt door zijn verdediging heen en splijt hem dwars door zijn buik open.

Ik moet het de piraat nageven: hij heeft het fatsoen om zijn kling door Dares' hart te boren in plaats van hem gewoon te laten doodbloeden. De jongen heeft niet zo'n keurige dood verdiend, maar ik denk eigenlijk dat hij ook niet lang genoeg geleefd heeft om de dood die hij kreeg te verdienen.

HOOFDSTUK 2

De dageraad kruipt met roze vingers over de rug van Ithaka, als een onbeholpen minnaar die aan lange rokken frunnikt. Het daglicht zou zo rood als het bloed in de zee onder Phenera moeten zijn geweest; het had als haaien om het eiland moeten cirkelen. Kijk naar de horizon, en zelfs de goden turen een beetje om drie zeilen in het oosten te zien verdwijnen, met hun gestolen lading dieren, graan en slaven. Ze zullen allang weg zijn voor de zeilen van Ithaka's schepen worden gehesen.

Laten we het even over Ithaka hebben.

Het is een volslagen verloederd, miserabel oord. De gouden aanraking van mijn voetstappen op haar schrale aarde, de streling van mijn stem in de oren van haar door zout getekende moeders: Ithaka verdient zulk soort goddelijke aandacht niet. Maar goed, haar barre ellende zorgt ervoor dat de andere goden er ook zelden naar kijken, en dus is het de treurige waarheid dat ik, Hera, moeder van de Olympos, die Herakles tot waanzin dreef en ijdel koninklijk bloed veranderde in steen – nou ja, dat ik hier in elk geval soms mag werken zonder de afkeuring van mijn verwanten.

Vergeet de liederen van Apollo, of de trotse verkondigingen van de hooghartige Athena. Hun gedichten verheerlijken slechts henzelf. Luister naar mijn stem: ik, die ben ontdaan van eer, van macht en van dat vuur dat het mijne had moeten zijn; ik, die niets te verliezen heb dat de dichters me niet al hebben ontnomen, alleen ik zal je de waarheid vertellen. Ik, die de sluier des tijds opzijschuif, zal de verhalen vertellen die alleen de vrouwen vertellen. Dus volg me naar de westelijke eilanden, naar het paleis van Odysseus, en luister.

Het eiland Ithaka schermt de waterige mond van Griekenland af als een oude, gebarsten tand, amper een krasje op de zee. Een stevig

stel mensenbenen zou er in een dag omheen kunnen lopen, als ze er tenminste tegen zouden kunnen om zoveel tijd door een groezelig bos te strompelen, vol gluisperige bomen die niet verder lijken te groeien dan hoogst noodzakelijk is voor hun akelige voortbestaan, of over een allegaartje van grillige stenen die uit de aarde steken als de vingers van de doden. Eigenlijk is het enige bijzondere aan het eiland het feit dat een of ander stuk onbenul het een geschikte plek vond om er iets op te bouwen wat volgens de lompe eilandbewoners voor een ‘stad’ moet doorgaan – als een miezerige, aan de ruwe zee vastgeklampte helling met scheve huisjes die benaming tenminste mag dragen – en boven die stad een zogenaamd ‘paleis’.

Vanuit dat termietenpaleis sturen de koningen van Ithaka hun bevelen naar de westelijke eilanden, die stuk voor stuk veel aangenamer zijn dan deze erbarmelijke rots. Maar hoewel de bewoners van Hyrië, Paxi, Lefkada, Kefalonia, Kythira en Zakynthos, die onder heerschappij van Ithaka leven, op hun eigen eiland olijven en druiven mogen verbouwen, gerst in overdaad mogen eten en zelfs eens in de zoveel tijd een koe mogen fokken, zijn alle inwoners van dit onbenulige heerschappijtje uiteindelijk toch allemaal even onbeschaafd en verschillen ze slechts van elkaar in hun belabberde pretenties. Noch de grote prinsen van Mykene, Sparta, Athene of Korinthe, noch de dichters die van deur tot deur reizen hebben veel reden om over Ithaka en haar eilanden te spreken, behalve dan als het mikpunt van grappen over geiten – tenminste, tot voor kort. Tot Odysseus.

Laten we daarom naar Ithaka gaan, in die warme nazomer als de blaadjes beginnen om te krullen en de wolken boven zee zo machtig aan komen buitelen dat ze zich niet bekommeren om dat kleine landje onder hen. Het is de ochtend na de vollemaan en in de stad onder het paleis van Odysseus – blootsvoets over de harde grond een paar uur lopen – worden in de tempel van Athena de eerste gebeden gezongen. Het is een scheef houten geval, laag bij de grond alsof het bang is om door de storm omver te worden geblazen, maar met wat opvallende stukken geroofd goud en zilver, die alleen boerenkinkels prachtig zouden vinden. Ik vermijd het om zelfs maar langs zo’n saai plek te lopen, want stel dat mijn stiefdochter haar zelfvoldane, hautaine gezicht laat zien of, erger nog, tegen mijn man fluistert dat ze

me in de mensenwereld heeft zien lopen. Athena is een pedant dame; laten we maar haastig aan haar heiligdom voorbijgaan.

Er is een markt die vanaf de haven helemaal naar de poorten van het paleis loopt. Hier kun je handelen in timmerhout, steen, geiten, schapen, varkens, eenden – zelfs af en toe een paard of een koe – en ook in kralen, brons, koper, amber, zilver, tin, touw, klei, vlas, kleurstoffen en pigmenten, huiden van gewone en zeldzame dieren, fruit, groente en natuurlijk vis. Zoveel vis. De westelijke eilanden stinken allemaal naar vis. Als ik naar de Olympos terugkeer, zal ik in ambrosijn moeten baden om die lucht weg te krijgen, voordat een rodelziek nimfe mijn geur opsnuift.

Er staan veel huizen, uiteenlopend van de nederige stulpjes van de ambachtslieden die nauwelijks een slaaf kunnen onderhouden, tot de grotere optrekjes met binnenplaatsen van de grootse mannen die liever aan de overkant van het water in Kefalonia willen zijn, waar het beter jagen is en je, als je landinwaarts gaat, misschien een paar minuten van die vislucht af bent omdat je in plaats daarvan een walm van mest opsnuift; die verandering is een apart soort opluchting. Er zijn twee smeden, die er na vele jaren van rivaliteit eindelijk achter kwamen dat het beter was om samen de prijzen vast te stellen dan ieder op eigen houtje te concurreren. Er is een looierij, en een gebouw dat vroeger een bordeel was, maar waar ze zich noodgedwongen moesten gaan bezighouden met het weven en verven van stoffen, toen een groot deel van de clientèle naar de oorlog uitvoer; en aanzien er geen schepen met triomfantelijke Ithakanen zijn teruggekeerd uit Troje, blijven ze ook vandaag de dag nog weven en verven.

Het is bijna achttien jaar geleden sinds de mannen van Ithaka naar Troje zijn gezeild, en zelfs de vele schepen die op doorreis de haven binnenkomen sinds die stad is gevallen, zijn nog niet voldoende om van hoererij een betere inkomstenbron te maken dan van het beheersen van een fraai staaltje verfkunst.

Boven dat alles: het paleis van Odysseus. Het is een poosje het paleis van Laërtes geweest en ik twijfel er niet aan dat de oude man wilde dat het onder die roemrijke naam bekend zou blijven, zijn nalatenschap in steen gekerfd: een Argonaut nog wel, een man die ooit onder mijn banier voer om het gulden vlies te halen, voordat

Jason, dat ettertje, me verraadde. Maar Laërtes werd al oud voordat alle mannen van Griekenland naar Troje werden ontboden. Dus overschaduwde de zoon de vader en werden er nieuwe likjes zwart en rood op de muren van de gangen gesmeerd, met grote ogen en een zweem van oker. Odysseus en zijn boog. Odysseus in de strijd. Odysseus die de wapenrusting van de gesneuvelde Achilles te pakken kreeg. Odysseus met de kuiten van een os en de schouders van Atlas. In de achttien jaar sinds de koning van Ithaka voor het laatst op dit eiland werd gezien, is zijn enigszins kleine, niet bepaald imposante en veel te harige uiterlijk gegroeid, zowel in postuur als wat persoonlijke hygiëne betreft, zij het slechts in de ogen van de dichter.

De dichters vertellen je zoveel over de helden van Troje. Sommige details geven ze correct weer, maar over andere – zo gaat dat nu eenmaal altijd – liegen ze. Ze liegen om hun meesters te behagen. Ze liegen ongemerkt, want het is de kunst van de dichter om te zorgen dat elk oor dat de eeuwenoude liederen hoort, denkt dat die alleen voor hem worden gezongen, waarbij het oude nieuw wordt gemaakt. Terwijl ik voor niemands plezier zing, alleen voor mezelf, en ik kan je verzekeren dat je, al denk je alles over de laatste helden van Griekenland te weten, totaal onwetend bent.

Volg me door de zalen van het paleis van Odysseus; volg me om de verhalen te horen die de mannelijke dichters van de inhalige koningen niet vertellen.

Zelfs in het ijle gespiegelde licht van de dageraad, het volmaakte wit dat vanaf de zee naar binnen wordt geëkaatst, is de grote zaal een schimmig nest van onrechtvaardigheid. De stank van mannen, gemorste wijn en afgekloven botten, van winderigheid en gal vermengd met zweet; ik blijf even in de deuropening staan om mijn neus ervoor dicht te knijpen. De dienaressen zijn al druk in de weer en doen hun best om de stank van het feestmaal van gisteravond weg te poetsen, de borden naar de keuken te brengen en zoete kruiden te verbranden om de weerzinwekkende lucht te zuiveren, maar hun werk wordt onderbroken door een paar van de mannen, die nog steeds als varkens onder de tafel liggen te snurken, hun handen uitgestrekt naar de asresten van het vuur, alsof ze over ijs hebben gedroomd.

Deze snurkende lapzwanen, deze onnozele kerels, zijn nog maar een handjevol van de vrijers die als eb en vloed Odysseus' deur in- en uitstromen, feestvieren op zijn land en naar de rokken van zijn dienaressen graaien. Twee jaar geleden waren het er twintig, bij de laatste zonnewende waren ze met z'n vijftigen, en nu zijn er bijna honderd mannen naar Ithaka gekomen, allemaal met slechts één doel: het veroveren van de hand van Odysseus' treurende, eenzame koningin.

De geschilderde ogen van Odysseus mogen dan toekijken vanaf de muren, maar hij is dood, hij is dood! roepen de vrijers uit. Het is achttien jaar geleden dat hij van Ithaka wegvoer, acht jaar geleden dat Troje is gevallen, en zeven jaar geleden dat hij voor het laatst is gezien op het eiland Aiolos; hij is verdronken, hij is vast en zeker verdronken! Niemand is zo'n slechte zeeman. Toe, huilende koningin, toe: het wordt tijd om een nieuwe man te kiezen. Het is tijd om een nieuwe koning te kiezen.

Ik ken ze allemaal, die zogenaamde prinsjes die zo knus schouder aan schouder tegen elkaar aan liggen, als slapende honden. Antinoös, zoon van Eupheithes, met zijn donkere haar dat met was en olie als een glanzende bijenkorf van zijn voorhoofd is geveegd, zo stijf dat zelfs regen of zweet het niet door de war kunnen maken. Hij draagt zijn vaders rijkdommen in zijn tuniek, die is afgezet met karmozijn dat is gekocht van een Kretenzer man zonder tanden, en in het tapijt van kralen en goud dat hij achteloos om zijn nek heeft gehangen, alsof hij zeggen wil: *Wat, deze ouwe spullen? Die heb ik achter een amfora wijn gevonden, zo gaat dat; zo gaat dat.* Antinoös was vijf toen Odysseus naar de oorlog ging, en hij stond in de haven te huilen en te stampvoeten omdat hij wilde weten waarom hij geen soldaat mocht zijn. Nu is Achilles dood en liggen Ajax en Hektor in het stof weg te rotten, en Antinoös vraagt niks meer.

Snurkend en ronkend naast hem ligt Eurymachos, wiens vader Polybos zich aan de oorlog wist te onttrekken door naar de westelijke koloniën te zeilen wegens 'dringende zaken' die tien dringende jaren duurden, en wiens voedster hem tot op het bot verwendde en hem vertelde dat hij van Herakles afstamde. Elke kleine snottaap is tegenwoordig een afstammeling van Herakles, dat lijkt verdorie wel

een vereiste om toegang te krijgen tot de gegoede kringen. Misschien komt het door het spoortje van zonlicht in Eurymachos' haar dat hij doet denken aan een of andere verachtelijke godheid, maar hoewel hij een jonge man is, wordt zijn voorhoofd steeds hoger en zijn vlas-sige haardos steeds dunner. Daarvan wordt de aandacht slechts afgeleid doordat hij zo lachwekkend lang en mager is, net een roeispaan, en hij op de wereld neerkijkt alsof hij voortdurend verbaasd is dat alles daar nog steeds blijft bestaan onder zijn flapvoeten.

Wie valt hier nog meer op? Amfinomos, zoon van een koning, die heeft geleerd dat eer alles is en die misschien wel vermoedt dat hij niet eerzaam is, maar niet precies weet wat hij met de situatie aan moet. Zijn vader bracht veel zonen voort, stuk voor stuk jongens met appelwangen, die zelden ruzie hadden en muziek maakten als het gejangk van Kerberos. Ze zijn nu allemaal dood – drie van hen door de hand van Trojanen – behalve Amfinomos, die doet wat hij moet doen.

Andraimon, die niet slaapt, maar vanaf de plek waar hij op zijn over elkaar geslagen armen is neergevallen met één oog open naar de dienaressen kijkt. Hebben zout of zand zijn huid gedroogd zodat nagels over zijn rug het geluid maken van bot op leer? Heeft de felle zon van Troje zijn haar gebleekt tot zo'n glanzende tint, moet hij elke ochtend en avond discusswerpen om te zorgen dat zijn borst, kin, schouders en armen zulke contouren behouden, of is hij gezegend door Ares en Aphrodite, waardoor mannen sidderen en vrouwen in zwijm vallen door zijn aanblik?

Een geheimpje: hij is niet gezegend, en armen zoals deze krijg je niet zomaar.

Dit zijn de mannen met een reputatie. We kijken naar ze zoals je naar huiduitslag zou kijken – in de hoop dat die zich niet verder verspreidt – en gaan weer verder.

Over deze ronkende vrijers gaat het andere deel van dit verhaal: het gedeelte waar de dichters niet over reppen, tenzij om erover te liegen. De dienaressen in het paleis zijn met velen, want het paleis zelf is een klein bedrijf. Geen heerser op Ithaka durft te vertrouwen op gunstige winst en vruchtbare aarde voor een regelmatige toevoer van graan; in plaats daarvan houden de vrouwen eenden, ganzen,

varkens en geiten; ze vissen in een kleine baai waar alleen de vrouwen komen, wrikken mosselen los van de zwarte stenen en verzorgen olijfgaarden en gerstakkers die net zo puur en hard zijn als de monden die ervan zullen eten; en 's nachts, als de laatste vrijers eindelijk slapen, gaan ze liggen en dromen de dromen die helemaal van henzelf zijn. Luister, luister. Laten we eens achter die frisgewassen gezichten kijken, laten we zwemmen in de ziel van een voorbijkomende dienaress.

... het garen spinnen om de draad te maken, een makkelijk klusje mijn voeten hunkeren naar een makkelijk klusje...

Antinoös keek gisteravond naar me, ik vraag me af of hij denkt...

Ik moet het aan Melantho vertellen ik moet het haar vertellen ze gaat janken en gillen het wordt hilarisch, waar is Melantho ik moet het haar nu vertellen!

Maar hier, hé, kom hier eens luisteren, hier is een stem die geen wijs houdt.

Dood aan de Grieken, bonkt het hart van een van hen, van wie het haar als klonters bloed boven haar nek hangt, haar ogen naar de grond gericht. *Dood aan alle Grieken*.

Deze dienaressen van Ithaka – deze slavinnen en verkochte meisjes, deze gecontracteerde dochters – ik moet nog zoveel meer over hen vertellen. Ik ben de godin van koninginnen, echtgenotes en vrouwen; mijn taken mogen dan ondankbaar zijn, maar toch voer ik ze uit. Maar helaas, er zijn al gebeurtenissen in beweging gezet die onze aandacht vragen, dus laten we eens naar het noorden kijken.

Vanaf de harde, uitgehouwen weg die door de terrasvormige vallei omlaagkronkelt naar wat we met tegenzin een stad zullen noemen, komt Teodora aanlopen. Ze heeft het rennen opgegeven; nu schuifelt ze voetje voor voetje vooruit, telt ze de stappen, vervolgt haar weg zonder bestemming, hoofd vooruit, voeten draaiend, en mensen schieten weg om ruim baan voor haar te maken. Ze draagt een boog zonder pijlen, en naast haar loopt een oude vrouw. Hun komst zal de dingen alleen nog maar moeilijker maken, maar ik ben problemen nooit uit de weg gegaan.

Bij de poorten van het paleis bereidt een man genaamd Medon zich voor om de ronde over de markt te doen. Hij is officieel de stem

van Ithaka, vanaf het paleis gestuurd om de beslissingen van de koning van Ithaka te verkondigen. De koning van Ithaka is al achttien jaar niet thuis geweest en hij kan onder geen beding beslissingen van een of andere koningin verkondigen, dus tegenwoordig verkondigt hij bitter weinig en hij hoopt maar dat mensen gewoon het idee snappen en zelf beseffen wat goed voor hen is. De laatste tijd begint zijn optimisme over dat laatste punt te tanen. Met een ronde, zachte buik en een rond, hangend gezicht is hij een van de weinige mannen op het eiland die ouder dan vijftwintig zijn, en misschien komt het door dat nieuwigheidje dat Teodora haar pas vertraagt als ze hem nadert, enigszins wankelend door de toenemende hitte en het gewicht van de gebroken nacht, waarna ze vlak voor hem blijft staan en langdurig in zijn ogen staart, alsof ze daar bewijs kan vinden dat dit allemaal gewoon een droom is die in zijn pupil ligt te rusten, en eenvoudigweg verkondigt: ‘De zeerovers zijn gekomen.’